

RĂVAȘUL

Răvaș
1907

Editor și redactor resp.:

Petru P. Barițiu

Adresa: Jokai u. 6.

Pe 1 an (52 nri de câte 16 pag.) 6 cor.

Pe o jumăt. de an (26 de nri) 3 cor.

Intemeietorul foi:

Dr. E. Dăianu.

Cuprinsul Nrului 1.

Crestături.

Dreptul Simeon. de Dafin.

Ajun, de A. Melin.

»Scrisori și inscripții ardelen
și maramureșene«, de Dr. E.
Dăianu.Cătră tinerimea româna de Dr.
Cassiu Maniu.Impresii și amintiri de zile
mari, de Stans.

Steaua călăuză de **

Cu prilejul unei întimpinări
delicate, de D. Tomescu.

Momente culturale. —

Cronică — Cărți — Reviste —
Ziare — Răvașul Clujului.Ilustrații: Interiorul bise-
ricei din Cluj — Tablă comemo-
rativă — Emblema familiei Bob
— Școala din Ludoșul Mureșului.

Crestături.

— In cercul al II. din Cluj în
locul bar. Wesselényi Miklós a fost
ales deputat fiul său Francisc. Po-
litica tinerului baron se caracteri-
zează din destul prin următoarea
declarație în vorbirea sa de pro-
gram:

»Altă chestiune actuală este rea-
lisarea legii despre votul universal
(Aclamații.) E atât de însemnată,
încât dela felul cum va fi rezolvată
atârnă viitorul țerii. Ca aderent al
drepturilor omului, al ideilor de
libertate, egalitate și frățietate, eu
sunt aderent și al dreptului de vot
universal. (Aclamații și aplause.)
Dupăce fie care cetățean al patriei

poartă sarcina serviciului militar și
al dărilor, trebuie făcut fiecare ce-
tățean părtaș și de dreptul votului
electoral... Nu-i așa că tot o-
mul cu mîntea la loc aprobă a-
ceasta declarație dreaptă? Ei dar
nobilul aderent al drepturilor o-
mului nu cunoaște om numai în
»omul maghiar« în »magyarembere«.
Pentru aceea într-o suflare s'a gră-
bit să adaugă numai de cât:

»Numai acela însă trebuie făcut
părtaș (dreptului electoral) care
vrea, și care știe să se identifice cu
conceptul patriei, cu scopul patriei,
cu idea de stat maghiar. — Va
să zică politică de »făböl vaska-
rika« sau »nesze semmit fogd meg
jól«. Nobilul baron trebuie să ad-
mită că nime, nici un cetățean, nu
se poate identifica, și dacă ar vrea,
cu patria, nici cu scopul ei. Cetă-
țeanul e altceva, patria e altceva.
Între ei pot fi raporturi, dar nu se
pot identifica unul cu altul. Apoi
»idea de stat« e tot numai idee,
pe când darea de bani și de sânge,
pe care toți cetățenii le pun, fără
doar și poate, pe altarul patriei,
sunt foarte concrete și foarte sim-
țite. Și dacă nobilii aderenti ai
ideilor de libertate și egalitate cred
că acestea au valoare numai pentru
omul — maghiar, și nu pentru toți
oamenii, ori cum ar fi ei socotiți
de partidul stăpânitor de azi, apoi
ar trebui să fie cel puțin consec-
venți, și dela toți cetățenii, pe cari
nu-i învrednicesc de dreptul elec-
toral, să nu ceară nici dare, nici
serviciu militar. *Aut-aut.*

— **Cinismul** ce se vedește ici-
colega în viața noastră este simptom
al unei mari scăderi morale a vieții
noastre publice.

Cel mai tipic caz de cinism ni-l'a dat deunăzi faimosul Birăuțiu, care povestind târgovețenia lui cu Burdia își încheia astfel povestea tristă:

»Guvernul mă ținea ca'n mână Burdea mă credea pe partea lui Procurorul credea că mă are Eu r. d în pumni și — sânt liber«.

Analog caz — de o importanță și mai largă și mai tristă ne dă acum un preot. Plângându-se de câte sufer preoții gr.-or. de când primesc congrua dela stat, cinstitul din Lungocești nu se sfiște a concluda astfel:

»După acestea, acum pe *lucru*, frați preoți gr.-or. și să cerem *ameliorarea salarelor* (!) noastre, că, dacă cel puțin suntem siliți să *tăcem*, unde trebuie să vorbim — să *avem pentru ce tăcea*, și să nu ne lăsăm întrecuți chiar și de subalternii nostri, de învățatori«.

Va să zică: »suntem vânduți; ne-am vândut chemarea de a îi povățuitori ai poporului, misiunea de a propovedul adevărul, chiar și când superă; nu mai suntem, ce trebuie să fim, tăcem unde *trebuie* să vorbim, ne-am făcut »câni muți« cum zice scriptura — dar acum, haidați, grăbiți la lucru, să ni-se mărească *prețul tăcerii*, să avem pentru ce *tăcea!*«

Nici odată cinismul n'a pășit mai fără sfială în publicitate, ca acum. Unde sunt censorii?

— **Răspunsul învățătorilor.** »A primi dar condițiunile propuse de d-l ministru înseamnă a ne jertfi *tot ce am avut mai scump*, tot ce ne-a mai rămas din veacurile de grea aducere aminte: *limba și autonomia*« Traian Suteu învăt. în Morlaca (Gazeta Transilvaniei nr.27.)

Cluj / Central University Library Cluj

Concurs.

Institutul de credit și economii »Arina« din Sănișlău (Szaniszló com. Sătmar) prin aceasta publică concurs pentru postul de contabil pe lângă un salariu anual începător de 1200 C.

Reflectanții la acest post au să documenteze, că au absolvat o școală comercială superioară; că au destulă praxă pentru ca să conducă comptabilitatea băncii de sine stătător; că poșed pe deplin în vorbit și în scris limba română și maghiară și că și-au îndeplinit, respective, că sunt dispenzați dela serviciul militar.

Comptabilul ales va avea să-și ocupe postul său în 1 Faur st. n. 1907.

Recursele sunt a se trimite până în 10 Ian. st. n. la adresa Revrdis. d-n Coriolan Ardelean, președintele »Arinei«, archidiacon în Nagykaroly (Jókai u. 8 sz.)

Sănișlău, la 30 Dec. 1906.

Direcțiunea.

Interiorul bisericii din Cluj.

Dreptul Simeon.

»Acum slobozeşte Doamne pe robul tău,
în pace...«

Abea-mi mai târăiu zilele-mi trudite
Cu sufletul înnegurat de jale,
De par' că simt, cum totul se prăvale
Pe capul meu împovărat de vreme:
Lăcaş de aşteptări zădărnice.

Dar ce-mi străbate așa deodată 'n vine?
C'asa de vie-mi curge acum viața
Prin trup... S'a risipit din suflet ceața
Ș'o nouă și puternică nădejde
Simt, cum revarsă 'ntinerire 'n mine.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Și par' că mă deștept din somn de moarte
Văd pleava aşteptării mele sfinte,
Dar văd nădejdea răsărită 'n minte...
Oare a venit din vremuri Așteptatul?...
...Ce trudă-i dată gândului să poarte!

...Ce văd!?... E un copil cu față blândă...
Ce ochi frumoși și limpezi, ce privire!...
Cum mă pătrunde un foc de peste fire,
Când stau și tot privesc în ochi copilul
Ș'un dor se 'ncearcă 'n piept să mă pătrundă

Un dor... E dorul sfânt de aşteptare
Ce-i zămislit în zilele trăite.
Din lacrima nădejzii ne 'mplinite!...
Vai, cum mă arde focul tău, copile,
Ce nepărtunsă-i dulcea-ți arătare!

Cetesc din ochii tăi împăciuire
 Ş'un dor ascuns... Dar cine ești tu, cine?
 ...Ești vestitorul Celuia, Ce vine?
 Vai ochii mei se întunecă deodată,
 Ca de o ne mai văzută strălucire.

Ești Tu?... Cel aşteptat... Mântuitorul!?
 Te văd în strălucirea Ta cerească...
 Dar ochii mei nu pot să mai privească
 Adânc în sfânt izvorul de văpaie...
 Acum mi-s'a împlinit, o Doamne, dorul!

Stăpâne, truda 'n sufletul meu tace,
 Căci mi-am zărit nădejdea întrupată
 Şi am ajuns şi clipa mult visată
 A mântuirii neamului nemernic!.. Library Cluj
 ...Mă lasă Doamne acum... să mor... în pace!..

Dafin.

AJUN.

Seara se varsă, albă, cu lumini multe, sgribură par'că sus, în adâncul înălțimilor, trimițind sclipiri limpezi, de diamant, în jos, înspre cuprinsurile încremenite sub învâlișul de îngheț.

Alte lumini, de un roșu mai aprins, țîșnesc pe rând, de jos, dela fiecare căsuță a satului, și-și revarsă dungile viorii peste uiițele troenite de belșugul zăpezii. Suluri albe, de fum, își destramă încet, rotunzimea, înmlădiindu-se lin, pe deasupra mănunchiului de case, luând forme de bălauri uriași în întunerecul de jumătate.

Liniștea și-a adunat aripile largi, de astădată și s'a adăpostit în codrii înghețați. Căci pe ulițele înguste se aud ropote scurte, în poleirea de lumină de pe la ferestre răsar chipuri

îndrăzneţe de vestitori; băeţai sguliţi sub greutatea căciulii, croită dintr'un noatin, şi sfioasă, nesigură, unduind în ritm dulce prin aerul aspru se porneşte colinda de vestire, a naşterii măreţe, ce s'a săvârşit, undeva departe, aproape de curţile Soarelui, într'o peşteră încălzită de aburul dobitoacelor.

Capete bucălaie, ale altor băieţi, se alătură sfioase, din lăuntru, de fereastra înflorită de mâna meşteră a gerului şi ochi strălucitori de bucurie, învăluie în lumina lor pe colindători de afară, chemându-i mai pe urmă la căldura prietenoasă a căsii şi la colacul proaspăt; răsplata vestirii de mult aşteptată.

Şi vestitorii sunt mulţi, au înecat satul, de pe la toate ferestrele răsună aceleaşi glasuri trâmurate, cuvioase, cari se încheagă în o învălmăşire uşoară de tonuri, răsbătând, ca o aburire de primăvară, înspre făcliile ţintuite la picioarele Celui născut atunci, demult, pe când glăsueşte cântarea sfântă.

...Alături de vatra caldă, în învăluirea căldurei binefăcătoare, încunjurat de roata frăţiorilor guralivi şi sub ochii bucuroşi ai părinţilor, voioşi de sosirea fiului lor din străini, — stau şi eu amorţit, cu sufletul plin de mulţumire dulce şi ascult... Imi uit pe câteva clipe, de fiinţa mea de domnişor purtat prin şcoli, nu-mi mai văd hainele nemţite şi icoane, frânturi mi trec pe dinainte, mă mângăie; frânturi din viaţa mea, de când eram încă neispitit de rătăcirea prin străini şi purtam şi eu, ca ori care din frăţiori, o căciulă mare, cât o căldare şi o ţundră sdravănă de pănură sură şi o pereche de opinci strasnice, de deabia le tăvăliam...

Ajunuri petrecute, mi-se dapănă pe indelete, pe dina-intea ochilor, în sunetul domol al colindei, care-şi tremură melodica înfrigurată, afară, sub fereastră...

Chipul moşului îmi apare mai întâi...

Uite-l şezând pe colţul vetrii, cu cununa bătrâneţii pe creştet, cu mâna ridicată spre povaţă, cu doi nepoţei cumiŃi pe genunchi... Un grai potolit, izvoroşte peste barba bogată...

Şi pe dinaintea noastră, pe albul părnelui din faţă se zugrăveşte într'o margine de sat mare, adurmit sub învălişul de răceală, o peşteră, adăpostită în o gură de vale stancoasă...

În lăuntru dobitoace blânde, blânde ca Joiana noastră şi ca mieluşei fragezi.

În un colţ de iesle, pe mătasa plină de miresme, şi de flori, a fânului, un pruncuţ mititel, cu faţa luminoasă ca soarele, cercând cu guriţa lui fragedă după sinii mamei sfinte de alături... Deasupra peşterii, pe peptul înălţimilor, încremeşte un luceafăr de foc, care vesteşte lumii naşterea Crăişo-

rului așteptat. Șireaguri de îngeri, — copiii drăguți cu aripe de zăpadă — se pogoară din lăcașurile Tatălui și versuri de cântece răsunătoare vestesc: »Intru celea de sus mărirea și între oameni buna învoire«. Păstori cu glugi mari de lână, lasă turmele în paza cânilor credincioși și vin să vadă pe Cel așteptat...

...Crai, îmbrăcați în zale de aur, ceteteți ai stelelor, vin din depărtate țări și se închină și ei craiului mititel, din cuprinsul ieslelor sărace...

... — Și încremenea și mama ascultând pe scăunelul ei de lângă foc, ear noi rămâneam cu ochii mari în gura bunicului și l'am fi ascultat o noapte întregă; somnul nu ne ademenea și uitam colindele ce răsunau pe la fereastra.

...Apoi ne învăța să colindăm.

Era diac bunicu, vestit cântăreț la strană, și avea un glas limpede, ce curgea ca o izvorire lină de ape în liniștea unei însărări de vară înflorită...

...Glasurile noastre tinere, arginții se înfrățesc cu melodia moșului și vorbe sfinte se desprind în cuprinsul casii calde...

Astăzi s'a născut

Cel fără început

Precum spun prorocii.

Mama nu se mai poate stăpâni, ne soarbe cu vederea, se avântă de pe scaunul ei, ne smulge de pe genunchii moșului și ne strânge pe amândoi, în o strângere înfocată, înădușindu-ne cu sărutari...

Pe obrazii ei aprinși, de mamă, simțeam focul mărgelilor de lacrimi

... Atunci noi lăsam brațele mamei și îmbrățișam iar pe bunicu... și colinda începea iar să se înfiripe, ear ochii mamei să lăcrimeze tot mai mult de dragul micilor ei cântăreți...

— Dar ajunul acesta scapă dinaintea ochilor minții mele, se topește în infumurarea trecutului și îmi răsar altele...

...Acum suntem mai răsăriți, nu mai suntem copilașii cu-miști, călăriți pe genunchii bunicului, ci toată ziua, în Ajun, o petrecem pe afară, tremurând, de câteori auzim ușa scârțâind, de frica mamei îngrijitoare. Ne făceam bâte să ne apărăm de câni, când vom merge cu colinda.

Când cade întunerecul, apucăm pe ascuns câte-o traistă ware și ne facem pierduți în mijlocul tovarășilor și luăm satul dealungul vestind Crăciunul de mâne cu o mulțumire care ne dă puteri să înfrângem mânia gerului. Mama gândită ne a-

vea numai târziu, plini de frig, cu ochii plânşi şi cu traistele umflate cu colaci... Ne primesc aspru, tata chiar cu nuiaua în mână şi mama cu ocări, dar tot braţele bunicului ne adăpostesc scăpându-ne de nuiaua tatii.

..Dar alt ajun luminos, pentru bucuriile noastre copilăreşti nu a mai urmat.

Moşu s'a stins în o toamnă sub povara vrăstei, noi am apucat drumul oraşului, calea şcolilor, ne-am nemţit portul, ne-am despărţit şi ne potrivim rar, amândoi acasă în sara de amintiri dragi a Ajunului. Şi când suntem acasă ne simţim străini faţă de această lume bună, de care noi ne-am depărtat şi numai şirul de amintiri ne mângăie, ne îmbună inimile îndulcindu-ne clipele petrecerii între ai noştri.

... — Ci iată mă trezesc din aceasta visare.

Frăţiorii, lăsând fereastra, unde ascultaseră o colindă, mi-se alintă acum pe braţe.

— »Nene, nenicule, nu ne cânti o colindă? Cântă-ne o colindă. Nene, nenicule, o colindă de pe *la voi*, nu ne cânti?«

Ii aşez frumos pe ghenunchi, întocmai ca pe noi, cândva, bunicu şi încep să le cânt, așa pe cum ne-a învăţat el atunci...

Glasurile tinere, arginţii, se înfrăţesc cu melodia versului îndreptător, vorbe sfinte se desprind în cuprinsul căsii calde.

Astăzi s'a născut

Cel fără' de 'nceput

Pe cum spun prorocii.

...Mama îşi pleacă capul pe încrucişarea braţelor şi începe să plângă de i-se aud suspinele... Amintirea bunicului şi bucuria că i-sa făcut feciorul domn, o fac să verse lacrimi.

— »Ce bine i-ar părea să te vadă acum, așa mare şi cuminte şi cu învăţătură multă.«

Icoana bunicului îmi fulgeră iară prin minte şi mie. O lacrimă mi-se fură de sub pleoape şi graiul mi-se înăduşeşte în gât...

A. Melin.

Din bătrâni: »In anul 1780 s'au milostivit Exelenţia Sa dl vl. Maer Gligore şi au dat potiv nou, discos. pocroveţe la sf. biserică a Bistriţii să fie pomenit, şi în veci să fie a bisericei. De acum până 'n vecie mila Domnului să fie, să scăpăm din sărăcie.

Pe un Penticostar din 1768. (Iorga: Scrisori, etc. p. 57)

Scrisori și inscripții ardelenene și maramureșene.

de

N. Iorga.

Intr'un volum de 335 pagini, d-l profesor Iorga ne-a dat un mănunchiu de cele mai prețioase însemnări ce se află în vro 150 biserici românești, de printre dealurile și văile noastre, pe care neobositul cercetător le-a vizitat într-o alergare grăbită de vr'o două luni. Impresiile subiective, pline de coloritura spiritului său original, ce le-a câștigat d-l Iorga în pelerinagiul de închinător al trecutului și viu observător al prezentului, ni-le-a desfăcut în acele 2 volume mari, pline de pagini cu poezie și adevăr, ce se numesc *Neamul românesc în Ardeal și Țara Ungurească*. Cetind aceste volume, pe care tot Românul cult ar trebui să le fi cetit, ți-se pare că privești într'un caleidoscop, sau într'un cinematograf, părțile acelea de țară și de viață, care este viața noastră în aceasta țeară. Colorată e vedenia, uneori prea colorată, cu coloritul subiectiv al sufletului care le-a prins în camera lăuntrului său receptiv și reproductiv, dar pe lângă toată coloritura poeziei — te simți pe tine însuși, pe urmele călătorului, care cu dor svăpăiat aleargă, în sbor repede, dar cu ochi scrutători, deschiși și primitivi — și pare că vezi tu cu ochii aceștia, și simți tu cu inima *aceasta*.

Cetirea acestor pagini se face ușor, ca o călătorie pe răcoare de vară într'o trăsură ușorică, pe o șosea lină. Toată frumseța senină a unei zile de August, toată plăcerea unui aer curat dela marginea dumbrăvii, și toată variația desfătătoare a unui ținut ardelenesc — ți-se revarsă în suflet trecând peste aceste file ale »neamului nostru la noi acasă«.

Cu totul de altă natură este volumul de care vorbim acum. În »Scrisori și inscripții« culese de Iorga, — nu mai aflăm nimic din Iorga, nimic din coloritul câmpiilor și dealurilor noastre. Aci nu ne mai simțim ca la noi acasă, ci ca în muzeul nostru. Intr'un aer rece, sub scrine de sticlă, vedem rămășițele foarte risipite, ale unei vieți ce a fost, — a fost și ea, plină de rele și de bune, plină de frumseți și de mizerii.

dar pe care noi nu o ştim, de abia numai ni-o închipuim, după puţinele fragmente, după resfiratele urme, semnări şi zugrăveli, cioplituri şi creştături, în cari fericiţii sau nefericiţii nostri înaintaşi, au căutat să se nemurească şi ei.

Lumea aceasta, îngropată de lavina timpului, ca Pompei şi Herculenum de a Vezuului turbată revărsare, se desgroapă încetul cu încetul, în conturile ei slabe, ca noi, cu ajutorul judecăţii şi a fantasiei, să ne putem face o icoană — ori cât de palidă, de cea ce a fost, de cea ce s'a făcut şi s'a petrecut, pe aici, sub înaintaşii nostri. Este negreşit o mare plăcere în a măsura cu ochii lacomi de priverişti pământul acesta al ţerii, şi a ne împărtăşi cu viaţa celor mulţi, contemporani, fraţi de sânge şi de suferinţe ai prezentului, şi a învinge astfel pe o vreme măcar, mărşinirea aceea strămtă în spaţiu, în care ne tângim timpul cel mai îndelungat al vieţii, frământându-ne în aceleşi valuri, svâcnind de aceleşi sentimente, cari frământă şi svâcnesc inimile tuturor celor de azi. Plăcerea aceasta o cunoaşte ori cine face cu drag o călătorie. Dar nu mai puţin plăcere este şi aceea de a învinge mărşinirea în timp, când eşi din cercul strimt al prezentului, şi percurgând plaiurile vremurilor scurse, cauţi la ei acasă, pe cei ce au fost, şi nu mai sunt, părinţi şi moşi, strămoşi ai nostri. Plăcerea aceasta de a te împărtăşi sufleteşte cu străbunii este izvorul istoriei, care — pe sub puntea de peatră a prezentului — se scurge în Marea viitorului, pe ale cărei valuri nesfârşite şi adâncuri necunoscute ne place să plutim de atâtea ori, alintându-ne pe barca fantasiei, mânaţi de adierile şi vânturile dorinţelor noastre de mai bine.

Plăcerea aceasta e nu numai nevinovată, ci chiar foarte folositoare minţii şi inimei, judecăţii şi voinţei. Este o plăcere etică, întemeiată pe virtutea evlaviei, care este — după cuvântul s.-tului apostol Pavel — tuturor de folos, având făgăduinţa vieţii *acesteia* şi a celei viitoare. Eată de ce voim să cultivăm noi aceasta plăcere, unde există pornirea ei, şi să o trezim, unde nu există.

Pentru deşteptarea simţului istoric, neîncunjurat de lipsă la o educaţiune etică-naţională, nimic mai potrivit decât a face pe oameni să preţuiască tot cea ce le-a rămas dela străbuni. Dacă este necunoscut în mare parte trecutul nostru, în mare parte e de vină lipsa simţului pentru lucrurile istorice. Şi acum păcătuim foarte mult în acest punct. Şi cea ce biet avem pe la biserici — muzeele noastre naţionale şi sfinţe — se prăpădeşte de nepăsarea noastră. Cărţi scrise de călugări răbdurii, în nopţi de priveghiere, se lasă pradă vremilor. Icoane zugrăvite de oameni de ai noştri, cu multă pricepere şi şi mai multă inimă, icoane sfinţite prin închinările şi sărutările mângâitoare ale părinţilor şi străbunilor noştri, — astăzi să aruncă prin poduri, pradă necurăţeniei şi nesocotirei păcătoase, pe când în locul lor, de închinat, se pun chipuri de fabrică, cari nu mai vorbesc nimic inimilor, fiind că sau nu au graiul colorilor — ca şi zugrăvelile noastre — sau au un graiu cu totul străin, pe care noi nu-l înţelegem, şi nu ne intră la suflet.

E destul să cetească omul volumul acesta al d-lui Iorga, pentruca să începi a preţui tot cea ce ai dispreţuit sau nesocotit până acum. Indată vei vedea, că cărţile acelea zdrenţuite, cu slove împletecite şi aruncate, cuprind pe lângă învăţăturile cunoscute ale bisericii noastre — aci una şi nedespărţită — încă şi nişte pomeniri de nume, de oameni, de fapte şi întâmplări, cari desvălesc colţuri din viaţa apusă, desgroapă părţi din lumea aceea părintească, care a născut, în a doua ori a treia generaţie — lumea noastră de azi.

Ce lume de cinste şi de învăţătură bună cinstitoare, când pentru un ohtoih — rusesc şi acela — a dat »17 florinţ şi un ferdel de ovăs«, cum a dat »pentru iertare de păcate« acel »Vasăi Ardelian, cu soţul său Mariica« din sat »Băccioiel« din Maramureş, când era »întra ceaia vremea în Scaun Vldca Iosif Stoica şi protopop Stefan Petrovan din Petrova (1700.) Sau când »popa Onuţă« din Cuciulată (pe Someş) îmbia spre cumpărare popii Vonuţ din Lozna un pentecostar »pe 2 mierţe de mălaiu, şi pă bani 20 zloţi«, asigurându-l că cu acest lucru »vrea aprinde o lumină sufletească şi fii nemuritoriu«.

Şi câtă preţuire de carte se vede şi în acele sancţiuni de blăstăm, pe cari cu »deşartă slovă« le încondeiau pe cărţi spre a le apăra de lacoma înstrăinare.

»Iară cine ar vinde sau cine au strică aceasta scrisoare a mia... să să prăpădească ca Sodomul şi Gomorul«, zice Isaia ermonahul, la 1747, Maiu, zi întâi, pe un Apostol pe care l'a »cumpărat pe munca sa, dela părintele Vlădica, dela Metropolia Bucureştilor, drept florinţi 8« şi l'a dat bisericeii din Bucium.

»Ciara să se topiască, herul să ruginească, petriile să să sfarme, iar trupul aceluia să stea în veci, şi sufletul lui să fie cu a Iudei într'un loc, în braţelia lui Satanail« — zice, pe un Antologion, ermonahul Ioasaf, care-i din sat din Milea, dar şede la mănăstire, la Daia.

Insemnări de acestea aş putea înşira multe, dar le las pe rând, şi încheiu şi eu, cu o însemnare care însaşi e o încheiere.

Pe un manuscript »Peatra Zmintelii«, ce se află în biserica din Agnita, se scrie:

»La anul 1812, Aprilie 5 zile, am cetit aceasta carte toată, popa Crăciun Feacheatici ot Şoimuş, nameasnicul tractului de sus al Cetăţii de Baltă, şi aş fi scris şi mai mult — dar să răcea mămăliga«.

Nu scriu nici eu mai mult, ca cei ce se interesează, să aibe cald întreg volumul, pe care-l recomand tuturor celor ce au sau vor să aibă simţul istoriei la noi.

Volumul acesta însă ar mai trebui să ne convingă pe toţi, ce de comori istorice risipite avem noi şi cum s'ar cuveni, sistematic să le adunăm, de prin toate locurile, până nu e prea târziu, spre a le mântui de perire şi a ne construi cu ajutorul lor clădirea istorică, atât de şubredă până acum, a trecutului nostru.

Dr. E. Dăianu.

Din bătrâni: »Aciastă Păucenie i-s'au dat lui Ioane, fetii răpăsatului popi Maxim parte; anul 1756, April 22 zile. Protopop Avram Dăianul, notareş, săborului mare.

Pe un *Chiriadromion* din 1699, în Sas-Sebeş. (*Iorga*: Scrisori, etc. p. 173.

Cătră tinerimea română.

Când circulația sângelui se turbură, când inima nu mai bate regulat, se apropie și sfârșitul vieții. Când acest fenomen se ivește într'un organism mare național, de a cărui inimă mai aproape este generațiunea tineră, a cărei chemare este, ca prin o neimpedecată pulsațiune să reconstruiască celulele amortite și atrofiate, atunci națiunea trebuie să apeleze la tinerimea sa, la nobleța ei înăscută, izvorită din acea bunătate, care se revarsă pe toate fețele tinere, nebrăzdate încă de furtunile vieții... Din tinerimea academică română am văzut înălțându-se vulturii dela 48 și creatorii tuturor generațiunilor politice, ce au urmat. Și fiindcă am învățat din întâmplările istorice ale tuturor popoarelor, cari se găesc în înaintare, că pentru fiecare generațiune este deja dinainte determinat ce probleme are să deslege, ce activitate trebuie să desfășure, și adeseori ce lupte generoase trebuie să ducă pentru învingerea idealelor naționale și umanitare: cu necesitate logică ni-se impune, ca fiecare dintre noi să facă o revista sinceră asupra tinerimei noastre naționale, dela care atârnă învingerea finală pe toate tărâmurile vieții publice. Fiecare din noi trebuie, mai departe, ca amăsurat rezultatelor cercetărilor sale să veghieze asupra intereselor adevărate, dela cari atârnă dezvoltarea tinerimei în direcțiune potrivită cu problemele mari, ce o așteaptă. Toți avem presimțirea viitorului apropiat. Cei mai esperti întrăvăd chiar și viitorul cel mai îndepărtat. Prin acest talent special al cumpenirei vremurilor s'a distins totdeauna tinerimea română.

Intr'adevăr orientarea în timp presupune o mare putere de combinațiune în istoria națiunilor, un geniu cu mult mai mare decât orientarea în spațiu. Cine cunoaște bine tinerimea ne poate călăuzi între furtunile întâmplărilor ce vor să vină.

Cu atât mai doritoare de înaintarea tinerimei sale trebuie să fie o națiune conștie de condițiunile bunei funcționări a organismului său, cu cât vor fi problemele sale mai mari și mai durabile în efectele sale. Neamul românesc are presimțirea unor întâmplări estraordinare, cari-l vor atinge în întreg sentimentul său vital și național, are presimțirea

necesității de a-și pune în cumpăna vremilor toate puterile sale; și cea mai mare a sa grije este de mult: nu cumva tinerimea română să rămână îndărăptul tinerimei altor națiuni culte, prin urmare eticește viguroase și înzestrate cu înalte vederi și înalte sentimente. Cu un cuvânt scopul nostru principal este și trebuie să fie de a avea tineri români număroși, înarmați cu toate armele culturii pentru lupta grea a vieții neîncunjurată. Acuma când stăm înaintea unor iminente desfășurări politice interne și europene să ne punem întrebarea directă, că oare avem o tinerime înarmată cu cultură și cu putere morală în așa măsură, ca să cumpănească soarta bună a neamului românesc?

Dacă considerăm, că dintre tinerii noștri academici în fiecare an primim avocați, medici, preoți, profesori noi, și că aceasta se observă în deosebi de vre-o zece ani încoace vom da o părere favorabilă. Dacă ne vom da samă însă, că începe a se înrădăcina și în tinerimea noastră disprețuirea valorii timpului și ca urmare câte o întârziere de doi trei ani în câștigarea diplomelor de profesiune, trebuie să cuprindă îngrijorarea pe ori cine, care vrea să încunjune o încetare sau împiedecare a marelui circulațiuni în organizmul nostru național. Atâtea puteri ni-se pierd, încât o sucrescență de o sută de ori mai număroasă nu ar fi îndestulitoare pentru a umplea lacunele cauzate ori prin moartea firească a celor harnici și distinși, ori prin răpirea forțată a șirurilor noastre prigonite. Este aproape timpul, când vom avea lipsă de tot mai mulți reprezentanți, magistrați, medici, profesori, dacă însă tinerimea nu se va lăpăda de unele obiceiuri tardive, vom rămânea iarăș îndărăptul națiunilor conlocuitoare în raportul organizațiunii noastre mai bune, pentru care luptăm acuma de veacuri. Dacă însă fiecare tiner academic român își va propune un scop rezonabil, dacă va întipări în adâncul inimei sale, că respectul numai așa se câștigă, dacă cineva are o viață dedicată unui scop bun, și că omul numai atunci este respectat, dacă este respectat de societatea din care face parte constitutivă, sigur va avea stăpânirea de sine de lipsă pentru a învinge asupra iubirii de comoditate și astfel prestațiunile sale pe toate terenele științei, speculative și practice, se vor face *la timp, cu cea mai mare îngrijire pentru prosperarea organizmului național, în care tinerimea reprezintă puterea centrală și de viață dătătoare*: inima. **Dr. Cassiu Maniu.**

»Predicile lui Petru Maior« legate frumos, vol. I.—II, costă 7 cor. + 50 fil. posta.

Impresii și amintiri de zile mari.

Asupra expoziției s'a scris mai în toate ziarele și revistele noastre românești. Și s'a scris mult și bine, din multe și deosebite puncte de vedere, chipuri și feluri de a judeca.

Două sunt cerințele, ce se impun criticei limpede, meritorie, nepreocupate: Cunoștința temeinică a trecutului românesc. Cunoașterea barem a câtorva din emporiile culturale ale bătrânului apus.

Dintr'o astfel de asamblare va izvorî judecata dreaptă și icoana adevărată a lucrurilor espuse, a gustului și întregii vieți românești, care anul acesta, mândră, întinsă și gătită, ca și o mireasă, cu ce are mai scump, stă în ochii lumii culte.

E măreață și grăitoare această icoană, la care cu mândrie poate privi tinerul stat român, la care cu admirație a privit lumea pricepătoare și chemată a judeca roadele progresului solid și trainic.

Iar Olimpiadele, ce s'au aranjat din acest prilej, te fac, ca la acele zile să te gândești ca la niște visuri frumoase, ca la niște vederi și scene de prin poveștile unei lumi, ce visa la basme și vorbea în poezii.

Imi amintesc Sinaia, în acea mare și neuitată zi, când mii și mii de Români de pretutindeni în pitoreștile lor porturi de sărbătoare, alcătuind o panoramă feerică, stau postaji pe clinele verzi și îngrijite de sub castelul Peleş. Așteaptă pogorirea Reginei. În sfârșit se apropie, înaltă și albă. Coborâ în jos luceafăr blând... Vine și Regele. Ți-se desfășură înaintea ochilor o priveliște, de care doară numai cei trei apostoli au avut parte, la poalele muntelui Tabor, văzând schimbarea la față a Mântuitorului.

Fața acestui neam, cernită de veacuri, azi strălucește.

Am văzut bătrâni lăcrămând de marea mișcare sufletească. Așa-i inima omului. Și în durere și în bucurie ajunge într'o stare, când numai plânge mai știe. Și cine va fi să spună ce simte omul în clipele, când fericirea covârșește toate celelalte simțiri?

*

Neștearsă și în veci pomenită va rămânea în amintirea tuturor și sara petrecută în Ploiești. E după cina cea bună. Orașul întreg strălucește într'o pulvere arginție de marea lumină electrică. Glasurile de bucurie a celor ce ne întimpinau,

orchestrele militare cu corurile noastre, toate se contopiau într'un uriaș de entuziasm însoțit de falfăitul miilor de pălării.

Ajungem în piața din preajma monumentului ridicat întru amintirea batalionului de vânători, căzuți în războiul pentru neatârănare. Cu greu se face liniște. Se încep cuvântările de primire, de mulțămire. Vorbesc, vorbesc unul după altul, unul mai înfocat, mai ales în vorbe și gândire, decât celălalt. În sfârșit aud un glas, și o limbă, aud niște vorbe până acum neobișnuite pe aici.

Vorbește părintele protopop din Ploiești.

Incepe cu o frumoasă pildă din sf. Scriptură și cătinel se încălzește. Vocea-i puternică adâncește toată muzica limbei noastre și vibrează ca și glasul unui clopot mare printre cele mici. Vorbește într'o românească elastică, curată, respicată luându-și urzeala din comoara adevărată a graiului românesc: din cărțile bisericesti și din limba poporului, izvorul din care curge toată puterea de viață a neamului nostru.

Stau, ascult și mă gândesc. Așa vor fi grăind bătrânii și înțelepții cronicari de pe vremuri: Costineștii, tatăl și fiul, Neculcea, hatmanul, Canta, spătarul, șcl. Aceasta este limba acelor boeri vechi și buni creștini din vremea lui Matei Basarab și Constantin Brâncoveanu și nu limba românească a jidovașilor, grecișorilor sau a nărăvașilor de pe la întrunirile, conferințele și congresele din București, satul deoarecînd a lui Bucur-Ciobanul.

Pe aici auzi o românească săracă în sunete, pițigăiată și împestrițată*) cu o mulțime de neologisme și străinisme, cele mai multe de prisos.

Să revenim la Ploiești! O masă mare și bogată în piața din fața grandiosului palat al primăriei.

*»Vezi o masă mare întinsă cu făclii prea luminate
Căci din patru părți a lumii împărați și împărătese
Au venit ca să sârbeze nunta gîngașei mirese«.*

(Călin).

Ședeam la o masă Români din toată lumea românească: Munteni, Moldoveni, Bucovineni, Ardeleni, Ungureni, sau cum ar zice mândra zisă a poeziei poporane:

Unu-i Moldovean
Unu-i Ungurean
Și unu-i Vrancean.

*) Ori cât de încântat ar fi drăguțul de coleg A. Ciura »chiar și de limba celui din urmă birjar«. Revista polit. și liter. I. Nr. 3, pag. 76.

Servesc soldații. Cântă orchestra militară. După masă se întrec corurile. Se încinge o horă frățească. Dar timpul acest dujman al zilelor bune, grăbește, E miezul nopții. Plecăm la București. Departe se aude sirigățul răgușit al «ciferiștilor»*).

— La vagoane Domnilor!

• Și dăm cu toții custă la vagoane.

* * *

A doua zi am plecat cu toții la Constanța. Când am zărit Marea îmi părea că aud strigătele de bucurie ale soldaților lui Xenophon: *Talassa: Talassa!* Marea! Marea! Și Constanța, aceasta mângăiere a sufletului românesc, ne-a primit cu mare cinste. Surprinderea și impresia cea mai bună strălucia din ochii tuturor.

Dar eu totuș mă simțiam stăpânit de o duioșie neînțeleasă. Mă desfăcui din mulțime și mă apropiiai singurel de statua lui Ovidius. Impins de o tainică îmboldire, am rămas câteva clipe privind în fața rece, la buzele moarte ale poetului lângă al cărui leagăn n'a stat vre-o zină coborită din zodia cerească, ca să preîntimpine ori ce împotrivire, să depărteze din calea sa lumească ori ce neajuns. De altcum Ovid numai prin aceasta nenorocire se deosebește de Vergilius și nu samănă cu Goethe, uriașul Weimarian.

Era un cer visător de toamnă. O boare ușoară se coboaria din munții de apă, ce-ți par că se împreună cu cerul la marginea orizontului, unde slugește ochiul omenesc. De aci priviam îngândurat la valurile ce ridicându-se din depărtare se rostogoliau mânate de vânt unul după altul, pân ce spumegând se izbesc de întăriturile portului.

Mă gândiam: Câți oameni mari a avut omenimea, câți bărbați, câte talente și inimi mari am avut și noi Români, cari s'au ridicat în negura deasă a trecutului cu speranțe, cu idealuri, cu planuri mari, pe cari în greul traiului le-au rostogolit până la un timp, când apoi toate, unul după altul se sfărmară, lovindu-se de întăritura, de stânca puternică și nemîșcată a indiferentismului, a filisterismului și a vrajbiei, acestei covârșitoare boale românești.

Marea te învață și te îndeamnă a te gândi și-ți înalță gândirea și sufletul la *Cel* ce stăpânește firea apelor. Înălțătoare e priveliștea ce ți-o întinde largul valurilor. Trist și neadămănător e gândul ce ți-l inspiră statua lui Ovidius, gră-

*) *Ciferiști*: oficianți dela tren: C. F. R. (Am auzit de multe ori expresiunea: Bre d-le un simplu ciferist

ineu-ți despre soarta amară a celui om original dintre geniile poporului roman, din simplu motiv, că a observat ceea ce a văzut și ce nu e voie să observe celor din preajma stăpânirii, dacă voiesc să o ducă bine și să se înalță ca iedera pe plop.

Privind Marea îți vine numai decât să-ți dai samă de micimea ființei tale omenеști și de nesfârșita mărime a puterilor naturii, de atotputernicia lui D-zeu. Și totuș vrând nevrând trebuie să vezi, că omul, această ființă adăpostită într'o coajă atât de slabă, într'o viață atât de scurtă, el este coroana tuturor făpturilor, că în el se reoglindește toată măreția naturii. El străbate în tainele ei, el ispitește puterile naturii și le subjugă, punându-le în slujba sa. Aceasta-i merindea ce am adus-o dela Mare. Aceste impresii îmi bat mai puternic la porțile amintirilor, cari din ce ne depărtăm mai tare de aceste zile mari și neuitate, se îmbracă într'o haină din ce în ce mai mai mare și mai strălucită, ca și un soare ce apune.

Stans.

Steaua călăuză.

»...Ci ceriul pe Tine tuturor Te a mărturisit, ca o gură steaua punând«.

Cântare bisericească.

(*) Venirea așteptatului Mântuitor al omenimei a fost prorocită, prin însuflarea Spiritului sfânt, și cu aceste frumoase cuvinte, cari dau nu numai o profetie a faptului, ci și o frumoasă descriere caracteristică a Cuvântului întrupat:

»Eșiva toiag (de cârmuire) din rădăcina lui Jesei și floare din trînsul se va înălța; și va odihni pe dînsa spiritul lui D-zeu: spiritul sfatului și al puterii; spiritul cunoștinței și al buneii credințe; spiritul temerii de D-zeu o va umplea pe dînsa; nu după mărime va judeca, nici după graiu va mostra, ci va judeca cu dreptate, cu judecata smeriților, și va mostra cu dreptul pe slăviții pământului; și va bate pământul cu cuvîntul gurii sale, și cu duhul buzelor sale va omorî pe cel necurat.«

Aceasta descripție a caracterului de povățuitor, trebuie să o aibă înaintea ochilor ori cine are chemarea sau pretenția de a conduce la mântuire o societate, mai mare sau mai, mică un stat sau un popor în stat. El trebuie să se cerceteze, dacă are toate, sau măcar unele, din aceste calități, pe care le-a avut Cel ce a fost »așteptarea neamurilor«: Mântuitorul Isus Christos. Nime nu va pretinde a fi, sau a se asemui Mântuitor al omeniei. Dar în ori ce rol analog s'ar pune, trebuie să se conformeze sublimului model dumnezeesc, pentru că mântuirea sînguraticilor, ca și a unor părți colective din omenime, se urmează pe aceeași cale și că-rere de mântuire, pe care Dumnezeu, cârmuitorul popoarelor, a arătat'o. Dacă nu în aceeași măs-

ră, va trebui ori ce povățuitor, să aibă într'o măsură oare care: spiritul sfatului și al puterii, al cunoștinței și al buneii credințe, și spiritul temerii de D-zeu. Numai avîndu-le acestea va putea judeca, nu după mărime, ci după dreptate, judecata smeriților; și va putea muștra, nu după graiu, ci cu dreptul, și astfel va putea muștra și pe cei slăviți ai pămîntului.

Nu vom cerca să aplicăm aceasta măsură la situația poporului nostru și a conducătorilor lui. Nu de alta, ci pentru că astăzi am ajuns, de nu am mai ști la cine să începem, și la cine să sfârșim cu aplicarea măsurii, desigur nepotrivite. În mulțimea »conducătorilor« nu mai vedem pe adevăratul *conducător*, și de aceea așa de deșartă este lupta ce se dă cu multă cheltuială de puteri, morale și materiale.

*

De asupra leagănului, în care a răsărit ca o floare »Ingerul de mare sfat« al omenimei, vedem prin zări îndepărtate strălucind o stea minunată, care este steaua călăuză, a acelor înțelepți cărmuitori de popoare, care dintr'un afund de răsărit au plecat pe dîra luminei cerești, ca să afle mîntuirea și să se închine ca supuși Celui ce se coboară jos, de sus, dela Tatăl din Ceriuri. Aceasta minunată stea este gura cerului, prin care se vestește și se arată Christos, soarele celor dintru întunerec cari au o sete de lumină. Ori cât de înțelepți și învățați ar fi fost deci acei trei Magi din răsărit'o toți trei păstori cărmuitori de popoare, ei n'ar fi găsit leagănul Mîntuitorului dorit și așteptat, dacă n'ar fi avut steaua călăuză. Astfel de stele arătătoare, astfel de călăuze înalte și luminătoare, trebuie să aibă toți cărmuitorii, prin fapt sau prin voințe, ai societății, ai popoarelor. Astfel de călăuză am avut și noi Românii, în calea și cărarea

luptei pentru mântuirea poporului nostru, Am avut, dar acum unde este? în ce nor s'a cufundat, în ce ceaţă s'a băgat? În lupta crudă a forţei brute, unde învingerea se plăteşte cu mii de vieţi şi rîuri de sânge, chiar şi în aceea luptă, se pune în fruntea oştirilor câte un steag, o idee înaltă şi înălţătoare. D'apoi în lupta spiritului şi a ideilor, care se dă azi, în epoca culturii, şi pe tărâmul păcii, cum crede cineva, că va putea lupta cu sorţi de izbândă, fără steag, fără idei şi fără program, fără o ţintă înaltă şi înălţătoare?!

*

Înțelepții crai din Răsărit au adus Mântuitorului născut daruri de închinăciune: aur, smirnă și tămâie, legânduindu-se prin ele a rămânea credincioși noului Conducător, de D-zeu trimis spre fericirea neamurilor. Și ai nostri înțelepți betrâni, ce căutau cu credință și nădejde mântuirea, s'au legat în totdeauna de slujba ei cu trei daruri scumpe ale sufletului lor. *Limba, legea și moșia* la străbuni sfinte erau. Acestea erau prinoasele curate, ce le jertfeau zilnic la altarul sufletelor pline de credință și temere de D-zeu. Azi moșia ni-o lăsăm pustie, ca să trecem peste țeri și peste mări după aurul primejdut al Americii, sau ni-o dăm, nu pe un blid de linte, ci pentru înveninatele beuturi, cari ne sapă groapa înainte de vreme. Legea o purtăm numai pe buze, și credința, sufletul legii, nu se mai înalță ca tămâia la cer, ci se întinde la pământ, ca fumul jertfei nesincere a lui Cain, lăsându-ne copleșiți de toate relele urei și a pismei apăsătoare, prăbușitoare și astfel credința fără de faptele bune ale iubirei, moare, și legea ni-se slăbănogeste în formalități ce sună în gol. Ear limba, smirna sufletului nostru, pentru care străbunii luptau mai mult decât pentru viață,

acest fagure de miere, cine nu simte cum se picură cu picuri de fiere și se face obiect de târ-guială, în loc să fie comoara cea neprețuită, pe care poleită și îmbogățită, să o lasăm urmașilor de dulce moștenire.

Nu-i pesimism în sufletul nostru, nici ochelari umbroși nu purtăm întru privirea celor ce se fac și se petrec. De parte de toiul patimilor mari noi privim așezați desfășurarea pe cât de rapidă, pe atât de îngrijitoare a lucrurilor. Sgomotul nu ne asurzește, aspectul colorat nu ne amăgește; vedem și auzim, și nu găsim nimic mângăitor pentru observatorul ce pătrunde în adâncul lucrurilor.

Păstorilor năcăjiți și neștiutori, în a lor simplă sărăcie, de duh și de avere, lumina stelei le-a deschis ochii și glasurile de îngeri li-au vestit bucurie mare. Și la închinarea Mântuitorului născut s'au întâlnit în dulce înfrățire sufletească, Cărmuitori și cărmuiți, Crai înțelepți și supuși necuminiți și darurile din turmele de oi s'au pus alătura de aurul înțelepciunii, de tămâia spiritului și de smirna talentelor cultivate. O unire de suflete a fost temeiul mântuirii, care unde lipsește chiar și lucrarea mântuitoare o zădărnicește. La noi înse, ce lumini străbat pe câmpiile plugarilor și păstorilor de turme? Și ce îngeri crainici vestesc un cuvânt, nu de bucurie, ci de mângăiere măcar miilor de inimi năcăjite?...

Nu, nu! Așa cum s'a pornit nu e bine. Vifle-imuri se pot face ușor, dar mântuirea se lucrează cu greu și cu jertfă sinceră, cu cunoștință, cu bună credință și cu temere de D-zeu. Cine se teme de D-zeu, nu se mai teme de nime altul. De aceea facă alții cum vor socoti mai bine; lucre cum vor crede mai bine, pe căi nouă, nesigure, ori pe căi vechi și știute; noi vom rămânea credincioși

acțiunii pornite prin deșteptare, cultură și înche-gare.

Dragostea limbei și culturei; cinstirea legii și întărirea ei printr'o petrunere și adâncire rațio-nabilă a credinței; iubirea brezdelor străbune în-grășate cu sudori de sânge strămoșesc — acestea vor fi ideile noastre regine; acestea vor fi darurile de închinare ce le vom aduce, cu inimă curată și deschisă, pe altarul mântuirii.

Paznici neadormiți ai acestor comori, vom căuta să facem din acest organ un mijloc de deș-teptare, spre luminare, spre muncă neobosită, și cruțare neconținută. O foaie e o trimbiță de tre-zire și înșiruire acelor ce slugesc sub același steag. Ea are să sune în mijlocul nostru, și *pentru* noi în primul rând. Ea nu-i armă de bătaie, ci mijloc de proprie moralizare, de proprie îmbărbătare su-fletească.

Stătornicia în binele probat și dovedit o so-cotim mai de lipsă și mai de folos, decât încer-cările schimbătoare pe târâmurii străine necunos-cute și nesigure.

Drept aceea bine întemeiați pe târâmul stră-bun al culturei creștine, așa cum s'a dezvoltat ea în mijlocul neamului nostru, stăruitori în cultul legii, limbei și moșiei străbune, vom năzuî fără preget, a propovedui și noi, cu credință și nădejde tare, pe înțelesul limpede al tuturor — și celor din sus, și celor din jos, — cea cea ce propovă-duiește Apostolul neamurilor: »prin răbdarea voastră veți *lucra mântuirea* voastră!« — Cine ne înțelege ne va ajuta.

Momente culturale.

Cinstea numelui familiar.

Intre multe obicinuințe rele ale timpurilor destrăbălate de acum este și necinstirea numelui familiar. Dintr'o fală scrintită, dintr'un interes mârșav, sau dintr'o nepricepere vinovată, mulți nu-și mai scriu numele familiar, așa cum și-l'au scris tatăl sau moșul lor, mai ales în acte redactate în limbă străină, ci caută să și-l traducă ori să și-l schimonosească după limba străină, în care scrie ori subscie.

Impotriva acestei rele porniri, care este isvor multor altor rele, I. P. Sfințitul Metropolit dela Blaj a dat, din ședință consistorială, un circular, pe care socotim să-l facem cunoscut în cercuri cât mai largi fiind de un interes mai general.

Eată cuprinsul părințeștilor sfaturi:

Numele de familie are să scrie conform matriculei.

Cu durere Ne-am convins din nenumărate casuri, ca mulți dintre credincioșii noștri, ba chiar și dintre Frații preoți în scrisori și documente redactate în altă limbă decât în cea românească, lasă să li-se scrie și respective și scriu numele de familie (conumele) greșit și cu abatere dela modul, cum e inferit acela în matricula botezaților.

Ne simțim datori a reprobă cu toată tăria purcederea aceasta, tocmai în interesul respectivilor; pentrucă sunt nenumărate încurcăturile, neplăcerile și pagubele cari pot să le sufere singuraticii din faptul, că numele lor de familie nu e scris totdeauna așa precum este inferit în matriculă. La aceste urmări păgubitoare se espun respectivii în casuri de moștenire, de întabulare, de concuse, de primire, de transpunere, la deducerea genealogiilor etc. cu un cuvânt în fiecare caz, în care e de lipsă a se constata identitatea persoanei.

Obligament greu impune unui fiecăruia în privința aceasta *pietatea față de numele său familiar, pe care l'au purtat părinții săi, și pe care-l are ca o moștenire prețioasă.*

Acest obligament il impune în urmă articl. de lege XXXIII. din anul 1894 (despre matriculele de stat) care în §.

44 opreşte pe ori şi cine a purta alt nume decât cel însemnat în matricula naşterilor.

În urma aces:ora şi în legătura cu cerculariul nostru de datul 2 Maiu 1903 nr. 1944 (XVIII.) dispunem:

1. Că fiecare preot al acestei Archidiecece, precum şi toate persoanele supuse iurisdicţiunei acestui Ordinariat, în ori ce scrisoare sau documente fie de ori ce natură şi scrise în ori ce limbă, să-şi scrie numele de familie din literă în literă așa precum este inferit în matriculă.

2. Veneratul cler să vegheze şi stăruească într'acolo, că numele de familie al tuturor credincioşilor asemenea să se păstreze pretutindenea, că astfel să-i ferească de urmările neplăcute ale dispoziţiilor legale.

3. În comunele acele, unde purtarea matriculei civile e încredinţată vreunei persoane, care nu cunoaşte limba română în așa măsură, încât se poată scrie corect numele de familie română, preotul respectiv îi va sta întrajutor astfel, că şi va deda credincioşii, ca în fiecare caz de înmatriculare să se prezenteze la matriculantul civil cu numele familiar scris corect şi legibil pe şedulă, şi să ceară respective să pretindă, că numele de familie să-l inducă în matriculă așa precum îl prezentează în şedulă.

Blaj, din şedinţa consistorială ținută la 21 Iuliu 1906.

Dr. Victor Mihályi m. p.

Archiepiscop şi Metropolit de Alba-Iulia şi Făgăraş.

† Nicolae Ionaş.

Despre repozatul profesor de cant bisericesc, Nicolae Ionaş, dela Blaj, ne scrie un prieten:

De câte ori din depărtarea, în care soartea m'a adus, privesc cu ochii fantasiei peste cărarea petrecută a vieţii, îmi opresc cu drag privirea, mai mult ca altundeva, de asupra acelu orăşel mic dela îmbinarea Târnavelor, care pentru noi toţi este așa de mare prin aureola slavei sale din trecut. Văd piaţa lui Clain, cu catedrala cea cu 2 turnuri, ce se înaltă spre cer ca două braţe strigătoare, o adevărată întrupare a bisericei rugătoare, în jurul căreia stau, asistând cu evlavie, celelalte simboale ale vieţii de neam: educaţia, ştiinţa, economia, cultura, arta şi toate, câte sunt şi câte ar trebui să fie.

Pe peatra gimnasiului — banca de lângă istorica poartă cu gratii de fer — văd şezând un om, un singur om, ce-şi pierde privirea în depărtări. E ca un paznic al porţii, şi al

pieţii, în liniştea ce stăpâneşte jur împrejur. Eată-l, se ridică, încet şi cu greu; se propteşte pe cârje, şi schiopătând face doi trei paşi înainte. Se opreşte oftând şi se uită, în jur; pare că nu ştie încotro să pornească... Este »Baciu Ionaş«, — cum îi ziceam toţi. Se duce la vr'un prietin, să-şi mai treacă de urât. El se poartă cu greu şi încet, peste piaţă, până intră în v'ro casă... Pare că e obida întrupată.

În casă însă, dacă e întimpinat cu o vorbă bună, cu un scaun de odihnă, şi e îmbiat cu ceva bun pentru un suflet năcăjit — de pildă iarna cu o tee sau un păhar de vin de încălzit; — vara cu o recoritoare, ori cu un păhar de vin cu borviz rece, din pivnă, ori de pe ghiaţă — atunci faţa umbrită se înseninează, şi ca în zorii frumoasei dimineţi de vară o undă de lumină se revarsă peste acest suflet bun, cinstit şi românesc.

Era o adevărată plăcere se pici, aşa pe neştiute, într-o societate mai restrânsă de prietini, în care se simţia bine baciu Ionaş. Te încălziai de buna dispoziţie deschisă, familiară şi ascultai poveştile cu sfat şi vorbele cu scaun ce le rostia baciu. Ear când se apuca să încreste pe care-va, care era de faţă, cu o ironie fină, nevinovată, cum era obiceiul lui de om bun — avea să se ţină »coldanu.« Nu ţinea mult »critica«, că se încălzea baciu la inimă, şi vorba mai aspră, zimbitoare, cu o zmâncitură mândră din cap o trecea la cântare...

Ca o privighetoare, când simte zorirea, aşa se porneşte din sufletul lui isvorul acelor multe şi puternice sentimente, cari se traduc în cântare... Doine trăgănate de pe ciaglaul carului, întrerupte de plesniri şi trosnete de biciu, hori naţionale din vremurile mai bune şi cântări bisericeşti, pricesne şi podobii cuvioase, se urmează ca un val de reversare a sentimentelor.

Din Siret şi până în Prut...
Murgul apă n'a beut,
Iarbă verde n'a păscut,
Tu, tu, murgule, tu, — măăă...!

Şi te aşterne iepureşte
Şi te avântă vultureşte,
Tu, tu, murgule, tuuu...!

Şi-aşa fi da înainte cu murgu, pe un tact de galopare năprasnică, pe care o rupea de odată cu un ţipet, pentru a trece la alta:

De când trec la mândra dealu
 Mi s'a despotcovit calu,
 Dar nu-i vina calului
 Nici a potcovarului,.

Şi o sfârşia într'un piano — piannissimo, de părea că-şi
 dă sufletul. După o pauză, apoi tot așa de piano începea lin
 lin şi duios:

Mugur murgurel...
 Ia'n te fă mai măricel
 Mugur mugurel

Bate Doamne pe ciocoi,
 Cum ne bat şi ei pe noi
 Mugur mugurel...

Ii plăcea Baciului să-i secundezi, ca să-şi poată lua re-
 suflare şi să facă câte un »pont« de cântare originală, doini-
 toare şi dulce, cum numai pe acolo pe Secaş, pe la Roşia lui
 se cântă.

Dar pe cât de vesel şi de deschis la inimă era baciul
 Ionaş la cântările lumene, pe atât de cucernic, cu adevărat
 evlavios, şi sincer era el în strana catedralei sau în cor. Acolo
 glasul lui arginţiu, înse dulce şi muiat, ca şi uns cu miere, se
 revărsa undulos, ca oleiul de pătrundea de fiori toate sufletele.
 Acolo se simţia el cu adevărat la chemarea sa, la culmea
 doririlor vieţii sale, pentru că el se pregătise a fi preot, şi
 numai o nenorocire l'a lipsit de aceasta fericire, pe care atâta
 şi-a dorit'o. În veselile sale presărate cu doine era un fel de
 plângere, de căinţă dureroasă, de jălanie învăluită, asupra unei
 taine intime a sufletului, şi o durere zimbitoare, pentru că nu
 şi-a putut ajunge dornul de a fi ceea ce a dorit mai mult în
 lume: preot.

Credinţa puternică şi-a păstrat'o şi şi-a mărturisit'o cu
 bărbăţie totdeauna şi nu era lucru mai de seamă în viaţa bi-
 sericească, pe care el să nu-l fi celebrat cu inima, cu sufletul
 şi cu alduitul său glas de cântare.

La ~~(1893 când s'a făcut cel dintâiu pelerinaj al Români-~~
 lor la Roma a fost şi el printre membri mândrei cete, ce avea
 în frunte pe Episcopul Lugojului, actualul Metropolit, şi pe
 actualul Episcop dela Lngoş. Şi când în dimineaţa acelei zile
 de April, în răsăritul soarelui, ne apropiam de cetatea eternă,
 şi turnurile şi cupolele strălucitoare în primele raze ne-au că-
 zut în bătaia ochilor, exclamând noi cu toţii: *Roma, Roma!* —
 baciul Ionaşiu, răpit, a fost acela care a dat cea mai potrivită
 espresiune sentimentelor ce cuprindeau inima fiecăruia în acea

clipă mişcătoare. El a intonat triumfător: — *Deşteaptă-te Române* şi cu accentele imnului nostru de dor şi de durere, am intrat, cu trenul, în gara dela Roma.

El a cântat şi acele tropare jalnice de parastas la mormântul martirului Inocenţiu, ingenunchind noi cu toţii în jurul petrei mormântale, ce era împodobită cu ramuri de brad aduse tocmai dela Sarmizegetuza — cari ne-au făcut să udăm bradul cel verde cu lacrimile noastre fierbinţi.

Se simţia fericit atunci baciul Ionaşiu, şi zicea că de acum poate muri în pace. N'a murit însă. Mulţi morţi a mai deplâns cu jalea dulcelui său glas, şi multe inimi a înveselit cu dulceaţa doinelor sale săcăşene. În sfârşit, după ce s'a pensionat, şi a suferit multe dureri, cu piciorul său, a mai trecut şi graniţa, şi a petrecut o vreme la nepotul său iubit, profes. N. Brânzeu din Piteşti. Nu ştiu cum îi va fi plăcut în România, dar de bună seamă de multeori va fi cântat, cu sinceră simţire, cântarea sa predilectă:

Vrăbiuţă de pe deal
Du-te sboară în Ardeal,
Şi te 'ntoarce de ne spune,
De vezi rele, ori vezi bune.

Destul că după vr'un an a întors baciul acasă la Blaj, în odăiţa sa de călugăraş, din vechia zidire a gimnaziului, în care şi-a petrecut cei mai mulţi ani ai vieţii.

Aci s'a odihnit acum de tot, în pământul spre care s'a dorit şi Axente, şi atâţia alţii, cari înţeleg dulceaţa pământului ce ne-a născut, pe unii după trup, pe cei mai mulţi după suflet.

Senin, idealist, deşi fript de focul destinelor amare, Niculae Ionaş, măiestrul doinelor şi al pricesnelor, s'a stâns şi el ca un suflet ales românesc, ca un cântec bătrânesc — cum zice Barbu Lăutarul, cu care atâtea asemănări a avut. El lasă o amintire dulce, care cu vremea va deveni legendară! Cu dreptii să fie sufletul lui bun! * *

Revista „Răvaşul“

Abonament pe an 6 cor.

În România şi străinate 8 cor.

Numeri singuratici 15 fileri.

Adresa, Cluj, Jókai u. 6.

CRONICA.

— *Tuturor colaboratorilor, spriginitorilor și cetitorilor nostri: Sărbători fericite!*

— Numărul acesta al »Răvaşului« să trimită tuturor prenumeranților, cu rugarea să binevoiască a-și înnoi abonamentul folosind asignațiunea alăturată.

— Numărul viitor se va trimite exclusiv numai celor ce își vor fi plătit abonamentul înainte. Trebuie să încunjurăm neplăcerile cu restanțele de abonament.

— Inmormântarea profesorului Nic. Ionaș, s'a făcut cu cinstită pompă în 2 Dec. 1906 în Blaj. A celebrat d. canonic Dr. Is. Marcu, rector al seminarului, cu număroasă asistență. A predicat profes. seminarial Dr. Alesandru Niculescu. Elevii seminarului teologic și ai institutului preparandial au asistat în corporativ.

— *Ajutorul de stat* al preoților gr.-cta. din Arcidieceză a sosit la Ordinariat spre împărțire. Circularele binevestitoare s'au împărțit și mulți preoți vor avea o bucurie de sărbători, putând să mai împrăstie norii grijilor apăsătoare pentru ziua de mâne. Incolo împărțirea s'a făcut și acum cu aceleși scaderi ca și în trecut. Nici o normă nu s'a ținut în vedere, decât lipsa ori cărei norme. Frații preoți ai nostri deci ar fi să-l folosească cu bună rânduială și cu bună inimă, aducându-și aminte și de cei lipsiți: așezămintele noastre sărace și oamenii nostri lipsiți. Dați și în dar ce ați primit în dar.

— *De Crăciun și Anul nou*, în loc de felicitări, recomandăm a se trimite câte o contribuție modestă bisericei din Cluj. Darurile se vor publica.

— *Din Franția* știrile ce vin nu înseamnă nici o schimbare. Clerul se ține bine, episcopatul e una cu șeful său, Patriarhul Romei. În 15 Ian. se va ținea o nouă conferință a episcopilor în Paris. Pe viitor informații mai amănunțite.

— »Un tată îngrijat« este titlul unui articol signat de »Flori« într-o foaie socialistică românească. Floriu se plânge de toți și de toate. Se plânge și de »deputații nostri socialiști« și îndeamnă pe toți »să pășim sub steagul roșu al socialdemocrației«. De bună samă acest »Floriu« nu e »Floriu«, ci proprietarul unor multe mii de florini. Și acel »tată îngrijat« nu are nici o grijă de tată, pentru că nici copiii nu are, — alt-

fel nu și-ar pierde vremea cu netrebnicii ca acelea, de a scrie în foi socialiste. Așa nu se ajută nației, care te-a trimis la Viena, d-le — *Florișor!*

— În 15 Ianuar n. se începe cercetarea în cauza mandatului atacat a deputatului *Dr. Teodor Mihalyi* din Dej; o conduce d-l Incze Gerö, jude la tabla din Cluj. Vor fi ascultați mulțime de martori și vor fi concentrați pe atunci, în Ileana-mare, mulțime de — jendari.

— Președinte al fondurilor grănițerești dela *Năsăud* a fost ales d-l ~~adv. din Bistriță, Dr. D. Ciuta.~~

— În *Petersburg* s'a dat la 6 Dec. o petrecere românească în sala D-nei Pavlowa. Sala era decorată în stil național »moldovenesc« cum zic Basarabeni, adecă românesc. Până și în lista de mâncări au fost puncte naționale de Basarabia.

— În *Șoimuș* a doua zi de Crăciun se vor reprezenta piesele »Wileem Tell« dramă în trei acte prelucrată liber după Fr. Schiller de I. Baciș și »Obșiatruiul« piesă într'un act localistă de I. Baciș, ear în ziua de anul nou se vor reprezenta piesele: »Fiica nemilostivă« piesă în trei acte de Toma Dicescu și »Procesul unui epure« sceneta într'un act prelucrată după D-na Veillard Alighieri de Zi. Ni.

— Tinerimea română din Cluj-Mănăștur invită la producțiunea teatrală ce se va da a doaua zi de Crăciun în școala conf. gr.-cat. din loc sub conducerea ~~inv. Teodor F. Negruț.~~ Inceputul la 7 oare seara. Cluj-Mănăștur, la 26 Dec. n. 1906. Comitetul. Ofertele benevole se primesc cu mulțămită în folosul școalei. În program: »Herșcu boccegiu«, monolog predat de Iuliu F. Negruț. »Paracliser«, piesă teatrală de Vas. Aleșandri. Persoanele: Florin Iuliu F. Negruț. Florica, D-șoara Florica Crișan, Colivescu Ales. Călățian.

— Tinerimea diletantă din *Vermeș* (Bănat) aranjază din incidentul sărbătorii Nașterii Domnului Marți în 8 Ianuar n. 1907 în sala școalei rom. gr.-cat. din loc producțiune de teatru și concert popular împreuauat cu petrecere de joc. Venitul net e în folosul bisericei. Ofertele murinimoase, cari se vor chita și pe cale ziaristică, a să trimitte la adresa d-lui protopop Nicolae Bolboca în Vermeș. În program Cătana G: A.: Vrăjitoarea, pieză teatrală în un act. B., Tinerete-nebunețe, comedie populară în un act. II. Concert: 1. Vidu I. »Logojna« cor micst. 2. Muzicescu G. »Brăul« (horă) cor micst. 3. Porumbescu C. Popovici T. »Imnul Unirei«, cor. bărbătesc. 4. Vidu I. »Resunet dela Crișana« cor micst cu solo de bariton susținut de coristul Ioan Toma. Oarele de pauză se va juca național istoric »Călușerul«.

— *f Teodor Ceontea*, profesor preparandial în penziune, primul membru onorar și fost președinte al Reuniunii învățătorilor din eparhia Aradului, după un morb greu și îndelungat, a adormit în Domnul Vineri în 15/28 Dec. În veci pomenirea!

— *In Basarabia* s'a încheiat cel dintâiu cor românesc, compus din 20 bărbați: La 3 Dec. v. acest cor a cântat întâia oară în Chișineu, sub conducerea d-lui Stircea. Au fost conferențe și declamațiuni naționale din Coșbuc, Goga. Mare este puterea culturii naționale, care face aceasta înviere!

— *In Craiova* jidanii au lansat apele pentru o conferință sionistă. Din acest prilej s'au întâmplat conflicte între Jidani, adică cei de »naționalitate evreească« cum zice apelul, și între Români. Două zile au ținut manifestațiunile antisemite, cari au fost, un echou în Oltenia, la cea ce fac evrei în Moldova.

— *In Abrud* adunarea generală a reuniunii femeilor române, ținută sub prezidiul venerabilei Doamne *Ana Filip*, ilustra prezidentă a avut fericirea de a vesti, că banca »Auraria« a pus la dispoziția reuniunii 20,000 cor. pentru a edifica școală de fete. Eată o faptă cu de adevărat de aur!

— *Din Desmir* ni-se scrie: Mica bibliotecă a școlii gr. cat. din Desmir constatătoare din 116 opuri și înființată acum de vre-o 3 ani din veniturile producțiunilor teatrale, acum din bunăvoința și marinositatea D-lui Dr. A. Frâncu, directorul despărțământului Cluj a »Astrei« s'a îmbogățit cu 24 opuri din biblioteca popor. a »Asociațiunei« și 6 cărțițele din biblioteca poporală a despărțământului Cluj. Pentru cari aducem mulțămitele noastre ferbinți donatorului. — Desmir în 28 Dec. 1906. Ioan Corpădean înv.

Cărți — Reviste — Ziare.

— A apărut »*Biserica lui Bob în Cluj*«, o interesantă și elegantă monografie de *Dr. E. Dăianu*. E împodobită cu 9 escelente ilustrațiuni din cari dăm aci unele. Se vinde în folosul exclusiv al bisericii, pentru acoperirea cheltuielilor de reparație. Prețul 1 cor 30. Cine o lățește face o cinstită apostolie.

— O nouă carte de *Iorga* a apărut: *Scrisori de boeri și negustori olteni și munteni cătră casa de negoț sibiană Hagi Pop*. Prețul 3 lei.

La 1 ianuarie 1907 iese nr. I. din »*Floarea Dariloru*«, alcătuită de *N. Iorga*, cu următorul cnprins: O lămurire de *N. Iorga*. Din poesiile lui *G. Baronzii*. Din *Charles d'Orleas*. Din *Giosuè Carduci*. Câteva scrisori vechi. Din *Leopardi*. »Locan-

diera lui Goldoni. Un palat a lui Brâncoveanu de N. Iorga. Cugetări de Jean Paul. Literatură populară, Cugetări. O poveste de Virgil Caraiuan. Memoriile unui Polon despre epoca lui Cuza și cei dintâi ani din domnia lui Carol I-ii. Talente necunoscute. Nrul 60 bani. Se primesc abonamente pentru 24 de numere cu 15 lei în România, 14 coroane în Austro-Ungaria.

— **»Drapelul«** scrie: »Foaia »Răvașul« d'n Cluj s'a afirmat ca indispensabilă pentru dezvoltarea noastră culturală națională, publicând articoli și notițe, cari vor fi cetite cu interes și folos și peste 100 ani. Cu începutul anului 1907 această foaie bună va apărea în formă de broșură cu câte 16 pagini mari pe săptămână și va ridica abonamentul la 6 cor. pe an. Va fi cea mai eficientă »Revistă« românească.

— **»Gazeta Transilvaniei«** intră în al 70-lea an al existenței, un fapt ce va trebui să-l prăznuiască tot Românul de bine. Abonamentul 24 cor. pe an.

— **Țara noastră** este numele revistei populare a Asociației care va apărea de anul nou sub direcția secretarului poet Goga. Ne pare bine, și o salutăm înainte.

„Răvașul“ Clujului.

— **Reuniunea femeilor române »sf. Maria«** din Cluj va aranja în presara anului nou, în 13 c. o serată literară în localul cancelariei parohiale dela biserica unită, la care publicul românesc din Cluj se invită prin aceasta cu toată stima. Inceputul la 6 oare sara. Vor fi cântări de cor, declamări și o conferință. Invitări deosebite nu se fac.

— **Pentru masa stud. acad. din Cluj** au dăruit; »Oravițana« 20 cor. D-l Alesandru Mocsonyi de Birkis mare proprietar 50 cor. D-l Dr. Izidor Marcu canonic metropolitan în Blaj 20 cor.

Poșta Redacției și Administrației.

D-lui I. M. în *Năsăud*. Vorba cântecului: »tu ai uitat«, eu înse nu; — aștept. Lucrul bun nu e nici odată târziu. — *»Stans«*. Așteptăm cu drag cele promise, și mulțumim înainte pentru valorosul sprigin. — *Dafin și Melin*. De am ști unde petreceți sărbătorile... am răspunde în grabă. — *Mai multora*. La comande de cărți, mai ales la cereri de călindare, să trimită prețul înainte, adăugând și porto. — Ori ce plânsori în cauze de nepotriveli la statorirea restanței se vor rezolva cu dreptate și bună voință. Pentru a-le evita însă pe viitor, să se trimită abonamentul înainte: Nimenuia foaia nu i-se-va trimite pe credit. — *Correspondent*. Da! Publicăm, ca și mai înainte, ori ce scrisori și informații actuale, documente, vechi și nouă, și ori ce e vrednic de interesul tuturor. S'a schimbat forma, dar nu caracterul.